

ВІЙСЬКОВІ НАУКИ

Шевцов А.Л.

*кандидат наук з державного управління, доцент,
Військово-юридичний інститут
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Важко уявити собі ефективну діяльність сектору безпеки і оборони України без сучасної, адаптованої до конкретних викликів сьогодення нормативно-правової бази. З перших років незалежності держави розроблено чимало законодавчих і підзаконних актів, що унормували функціонування силових і правоохоронних органів в системі захисту національних інтересів. Серед них Закони України «Про оборону України», «Про Збройні Сили України», «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», «Про державну таємницю» а також низка рішень Ради національної безпеки і оборони України (далі – РНБО України), постанов Кабінету Міністрів України.

Особливе місце серед документів безпекової спрямованості займає Закон України «Про національну безпеку України» [2]. Він остаточно визначив умови, порядок розробки і завдання основних стратегічних документів, що регламентують функції та повноваження складових сектору безпеки і оборони держави, а саме таких його суб'єктів як Міністерство оборони України та Збройні Сили України.

Разом з тим недосконалість, суперечливість і неузгодженість положень даного документу, непослідовність, повільність і формальне ставлення окремих органів державного управління до їх реалізації зводить нанівець зусилля щодо системного, комплексного і динамічного розвитку оборонно-безпекової сфери. Виходячи із змісту ст. 26 Закону України «Про національну безпеку України», основним документом довгострокового планування у сфері національної безпеки України є Стратегія національної безпеки України, яка розробляється протягом

шести місяців після вступу на пост Президента України. Цей документ схвалюється рішенням РНБО України і затверджується Президентом України. Імперативний характер даної норми вимагає від новообраного очільника держави безперечного виконання такої законодавчої у зазначений термін.

17 січня 2020 року на засідання РНБО України було розглянуто проект Стратегії національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни» [5]. За результатами розгляду Президент України дав доручення в тижневий термін доопрацювати документ для його повторного обговорення та остаточного прийняття. Але, станом на 1 червня 2020 року документ прийнятий так і не був. Між тим, саме цей документ є основою для підготовки всіх інших документів щодо планування у сферах національної безпеки і оборони.

Зокрема, Стратегія воєнної безпеки України, Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України, Національна розвідувальна програма розробляються тільки після схвалення Стратегії національної безпеки України [2].

Між тим, фактична відсутність такого документу не завадила РНБО України своїм рішенням від 18.02.2020 р., затвердженого Указом Президента України від 27.02.2020 № 59/2020, надати доручення Кабінету Міністрів України щодо внесення до 01.06.2020 р. на розгляд РНБО України Стратегію розвитку оборонно-промислового комплексу України [3]. Доречі, встановлені терміни сплинули, але оприлюднення такого документу або презентації його проекту також не відбулося.

Таким чином, правове забезпечення ключових напрямів оборонної діяльності держави фактично опинилось паралізованим внаслідок несвоечасної розробки стратегічних документів.

В цьому зв'язку треба звернути увагу на певні колізії у плануванні вищезазначених заходів. Так, ст. 25 Закону України «Про національну безпеку України» поділяє планування у сферах безпеки і оборони на довгострокове (понад 5 років), середньострокове (до 5 років) та короткострокове (до 3 років) [2]. А далі уточнюється, що вищезгадана Стратегія національної безпеки є документом довгострокового планування, тобто таким, що розробляється на термін понад 5 років.

Зважаючи на те, що Президент України обирається на 5 років [1], то навіть теоретично даний документ не може функціонувати понад цей термін, оскільки новообраний глава держави має прийняти нову Стратегію національної безпеки.

Особливо треба підкреслити, що попередня і практично ще не скасована Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 26.05.2015 № 287/2015 [4] не стала проривним документом у вирішенні безпекових питань. За правильно визначеними орієнтирами не відбулось принципових еволюційних зрушень. Ліва частина змісту документу, особливо в частині зміцнення бойового потенціалу сил оборони, залишилась гучними деклараціями.

Вищевикладене нашоухує на деякі розміркування. По-перше, якщо необов'язковість або несвоєчасність реалізації деяких ґрунтовних положень законодавчих і підзаконних актів у сфері національної безпеки не несе жодних негативних, тим більш катастрофічних наслідків, то це ставить під сумнів актуальність і необхідність визначених заходів. Коли протягом року замість встановлених законом 6-ти місяців не з'являється Стратегія національної безпеки в при цьому нічого не відбувається, виникає питання чи потрібен такий документ взагалі. По-друге, у правовій демократичній державі, де панує верховенство права, за невиконання норм діючого законодавства як мінімум має наставати юридична відповідальність винних у цьому осіб. По-третє, хронічне невиконання або неповне виконання протягом років незалежності заходів національної безпеки є очевидною суттєвою державною проблемою, вартість якої суверенітет і територіальна цілісність України.

Список використаних джерел:

1. Конституція України, ВВР, 1996, № 30, ст. 141, – Харків: Право, 2019. – С. 39.
2. Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII «Про національну безпеку України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
3. Указ Президента України від 27.02.2020 № 59/2020 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 лютого 2020 року «Про основні показники державного оборонного замовлення на 2020 рік та 2021, 2022 роки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/59/2020#Text>
4. Указ Президента України від 26.05.2015 № 287/2015 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015#Text>
5. «РНБО розглянула проект Стратегії національної безпеки України» Офіційне інтернет-представництво Президента України Володимира Зеленського 17.01.2020. URL: <https://www.president.gov.ua/news/rnbo-rozglyanula-proekt-strategiyi-nacionalnoyi-bezpeki-ukra-59321>